

Универзитет у Београду
Филолошки факултет

Датум: 1.03 2013

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I – ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Орган који је именовао Комисију:</p> <p>Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 16.маја 2012.године донело је Одлуку (бр.1108/1) о образовању Комисије за преглед и оцену докторске дисертације коју је мр Маја Алексић предала под насловом „ Планирање наставе и обликовање програма из енглеског језика у ваншколском систему Србије “</p> <p>2. Састав Комисије (име и презиме сваког члана, звање, назив уже научне области за коју је изабран у звање, датум избора у звање и назив факултета/установе у којој је члан Комисије запослен):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. др Смиљка Стојановић, доцент (10.маја 2010.)англистика,Филолошки факултет,Београд 2. др Ненад Томовић,доцент (17.маја 2011.)англистика,Филолошки факултет, Београд 3. др Гордана Петричић,доцент (16.новембра 2008.)англистика,Филозофски факултет,Нови Сад
II – ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Маја, Милана,Алексић 2. Рођена је 8.јуна 1976.године,Београд,Србија 3. Дана 4.05.2006. на Филолошком факултету у Београду одбранила је магистарски рад под називом <i>Активна финитна немодална прогресивна глаголска фраза у енглеском и одговарајући облици у српском језику.</i> 4. Научна област : Наука о језику
III – БИОГРАФИЈА И БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА
<p>Кандидаткиња Маја Алексић рођена је 8.јуна 1976.године у Београду где је завршила основну и средњу школу.Дипломирала је у редовном року на Групи за енглески језик и књижевност Филолошког факултета у Београду са просечном оценом у току студија 9,32.На истом факултету завршила је постдипломске студије на смеру Наука о језику са просечном оценом 9,60.Од дипломирања ради на Институту за стране језике у Београду као професор енглеског језика у Центру за одрасле.У школској 2002/2003.години радила је на Филолошком факултету у Београду као сарадник у настави за предмет <i>Контрастивна анализа енглеског и српског језика.</i> Учествовала је на бројним семинарима и</p>

конференцијама за професоре енглеског језика у земљи и иностранству. Током 2007 године кандидаткиња је боравила на стручном усавршавању у Оксфорду. Називи чланака које је кандидаткиња објавила показује њено занимање за наставу и за решавање проблема који се појављују у настави:

- « *Језичко понашање одраслих слушаца на почетном нивоу учења енглеског језика*», Зборник Института за стране језике, Институт за стране језике, Београд, 2003.
- „*Student teachers to teacher students* „, HLT magazine and Pilgrims Limited, 2008. (<http://www.hltmag.co.uk/apr08/mart02.htm>)
- „*Oxfordenship*”, British Council Academic Corner, 2008. (www.britishcouncil.org/serbia-cademic-corner-aleksic.doc)

IV – НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Планирање наставе и обликовање програма из енглеског језика у ваншколском систему Србије

V – ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска теза мр Маје Алексић, у обиму од 210 страница, састоји се од следећих делова Апстракт на српском и енглеском језику, (1) Увод (9-13) Први део: теоријски оквир *Планирање наставе и обликовање наставних програма-процес и производ*. (14-39) Историјски преглед планирања наставе и обликовања наставних програма, дефинисање појмова, наставни план и наставни програм, однос између наставног плана, програма и метода, фактори који утичу на планирање наставе и обликовање наставних програма, анализа потреба, друштвени фактори, типологија наставних програма, оцењивање, стратегије учења. 2. *Усвајање матерњег и учење страног језика*. (40-69) Теорије усвајања матерњег језика. бихејвиористички приступ, генеративни приступ, теорија друштвене интеракције, теорије учења страног језика, неуролошки аспект, когнитивни аспект, афективни фактори, учење и образовање код одраслих, теорије учења код одраслих, остали теоријски модели учења код одраслих, спољни фактори и њихов утицај на процес образовања код одраслих, организационо учење, учешће и одсуство одраслих у процесу континуираног образовања. Други део: Истраживање: 3. *Методологија истраживања* (69-85), ваншколски образовни систем учења страних језика у Србији, опис и структура узорка, опис инструмената за прикупљање података, опис тока истраживања, упитник за професоре, упитник за ученике, интервјуи. 4. *Анализа података* (86-162) квантитативна анализа ставова професора, наставни планови и програми, наставни материјали, анализа потреба и оцењивање, квантитативна анализа ставова ученика, наставни планови и програми, наставни материјали, оцењивање и временски оквир у ком се одвија настава, квалитативна анализа ставова професора, наставни планови и програми, наставни материјали, анализа потреба и оцењивање, начин рада на часу, квалитативна анализа ставова ученика, општи подаци, разлози за учење језика и увид у потребе испитаника, однос према настави. *Закључак*. (163-173). *Анекс* (174-188) *Литература* (189-210)

VI – ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Полазна претпоставка ове дисертације била је да се настава у ваншколским институцијама Србије одвија према утврђеним плановима и програмима, а не стихијски. Још један од циљева дисертације везан је био за питање да ли су и у коликој мери наставни планови и програми у ваншколском образовном систему Србије усклађени са општеприхваћеним

европским стандардима. Полазна поставка је била да је појава Заједничког европског оквира за језике извршила пресудан утицај на планирање наставе и обликовање наставних програма, те да се могу идентификовати места на којима је *Оквир* направио прекретницу. Отуда је циљ дисертације био да се утврди који су то правци усаглашавања које институције морају да прате како би се уопште говорило о системском деловању, а које су дозвољене или пожељне различитости и аутентичности. Циљ је био и да се идентификују критичне тачке приликом спровођења планова и програма и да се истражи на које начине се њима приступа у наставној пракси. У првом делу, теоријском оквиру кандидаткиња показује темељно познавање свих фактора који утичу на планирање наставе. Сматра да је за свако истраживање учења језика неопходно познавање теорија учења. Стога она представља оне теорије које су имале највећи утицај на учење и образовање код одраслих. Други део дисертације се односи на истраживања на терену. Њему претходи објашњење методологије примењене у истраживању, кроз опис испитаника, опис инструмената за прикупљање података и опис тока истраживања. Како би се добили што потпунији одговори на питања, квантитативним истраживањем обухваћене су све укључене стране: професори, ученици као и управе и власници институција. На основу доследно спроведеног квантитативног и квалитативног истраживања, анализирани су добијени подаци и изнети су остварени резултати.

VII – СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

нема

VIII – ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати испитивања показују да професори у настави нису довољно упућени у принципе којима су се институције у којима раде руководиле при обликовању наставних планова и програма. У вези са временом које је потребно да би се видео језички напредак у оквиру једног течаја, резултати испитивања показују да напредак може бити непредвидив и да зависи од више фактора. Процена оптималног периода за језичко напредовање несигурна је, јер зависи од бројних чинилаца често и екстралингвистичке природе. Уз ово ограничење, резултати истраживања показују да очекивани временски период за прелазак са једног на други ниво, ипак подразумева око годину или годину дана учења. Статистичко испитивање показало је да Директор наставе самостално иницира промене, независно од тога да ли су његови запослени компетентни или не. Утврђено је и да се фокус наставе помера са језичких структура на језичке вештине, посебно на вештину говорења. Показало се такође да би, без обзира на то што су у великом броју професори задовољни оним што је у употреби, требало имати прецизнији опис језичког нивоа, те да постоји потреба за јаснијом дефиницијом `дескриптора` и за оштријом дистинкцијом компетенција по нивоима. Маја Алексић је утврдила да се у институцијама ваншколског система Србије анализа потреба спроводи континуирано и на различите начине у различитим фазама наставног процеса. Анализа потреба утиче на модификације постојећих и обликовање наставних програма и планова за наредне течајеве. Ипак, истраживање наговештава потребу за већом флексибилношћу планова и програма као и неопходност за суштинско стављање полазника у први план. Испоставило се да је развој ваншколских институција у Србији под јаким утицајем економских фактора који нису примарна сфера интересовања у дисертацији, али је квалитативно истраживање афирмисало њихов значај у

потпуности. Занимљива је констатација да се готово код свих испитаника јавила потреба за учењем језика у ваншколском систему, без обзира на то што су у току школовања учили енглески језик пет до десет, или више од десет година. Резултати истраживања показују да је код ученика водећа у рангу вештина говорења; следи слушање, затим читање и на крају писање.

IX – ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Најзначајнији резултати истраживања везани су за наставну праксу. Остварени резултати представљају тачку пресека у којој се сажимају досадашња искуства из области планирања наставе и обликовања наставних програма у ваншколском систему Србије и отварају перспективе даљег развоја. Бројна питања из наставне праксе сагледана су из научног угла. Проблеми из наставне праксе којима се углавном приступа искуствено и интуитивно, добили су још једну димензију, тиме што су подвргнути структурираном квантитативном и квалитативном истраживању, а онда и научно заснованом закључивању. Још један допринос у вези је са чињеницом да се у дисертацији указује на недоследности и одсуство јасних критеријума у вези са законском регулативом функционисања ваншколских институција, на њихов незавидан статус у стручној јавности и у друштву у целини посматрано. Поменути проблеми се тумаче као сигнал да је и у домену регулисања функционисања институција ваншколског образовног система, време да се у пуној мери разуме и уважи испреплетаност њихове друштвене улоге и економског статуса и да се то одрази кроз нови приступ. Поред наведеног доприноса, дисертација има и одређених ограничења. Чињеница да је истраживач и сам професор енглеског језика више од десет година, донекле је ограничила и одредила угао гледања, разумевање и интерпретацију истраживачких питања. Друго ограничење произилази из структурирања узорка, пошто истраживањем није обухваћена читава популација, нити је узорак формиран по принципу случајног узорка. Овим радом се отварају могућности и за даља истраживања, пре свега, за неке од фаза планирања наставе и обликовања наставних програма које се по свом значају издвајају као самосталне истраживачке теме. То су, пре свега, анализа потреба и оцењивање. Фаза анализе потреба даје простора да буде истражена засебно, нарочито у контексту утицаја који индивидуални приступ полазника има на усвајање знања. Фаза оцењивања исто тако заслужује да јој се приступи као самосталној истраживачкој теми, посебно имајући у виду наговештену потребу за стандардизацијом тестирања. Уз изоштренији фокус на једну од поменутих фаза и на већем узорку, могло би се доћи до још дубљих и богатијих сазнања. Свест да учење траје читав живот, да је енглески језик глобално средство споразумевања и да је информациона технологија свеprisутна, дају основ очекивању да предстоји значајније интересовање стручне јавности за улогу коју ваншколске образовне институције имају у друштву. У складу са динамичном природом савременог окружења, очекује се да ће у планирању наставе и обликовању наставних програма, превладати један систематични интегративни приступ. На основу увида у рад и целокупног излагања, може се закључити да је кандидаткиња овладала релевантном литературом коју је критички сагледала и промислила, а у појединим важним аспектима и допунила својим виђењима заснованом на вишегодишњем личном педагошком и теоријско – методолошком искуству. Резултати једног оваквог рада биће не од мале користи наставницима страног језика, понајвише због кандидаткињиног поузданог увида у релевантну литературу и личног искуства. Представљени резултати истраживања, као и читав текст написани су добрим, јасним и убедљивим стилем.

X – ПРЕДЛОГ

<p>На основу укупне оцене ове дисертације, Комисија,у најбољем уверењу предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета да препоручи Сенату Универзитета у Београду да рад « <i>Планирање наставе и обликовање програма из енглеског језика у ванишколском систему Србије</i>» прихвати као докторску дисертацију, а кандидаткињи мр Маји Алексић одобри усмену одбрану пред истом комисијом.</p>
--

У Београду 15.03 2013.

Потписи чланова Комисије:

1   др Смиљка Стојановић

2   др Ненад Томовић

3   др Гордана Петричић